

Voorbeeldzorgplan COPD

Voorbeeldzorgplannen

Dit voorbeeldzorgplan is met nadruk een *voorbeeldzorgplan* en geen *standaardzorgplan*.

Verpleegkundigen en verzorgenden kunnen het plan als hulpmiddel gebruiken bij het assessment en bij de uitvoering van de zorg. Met dit plan maak je een plan op maat voor een individuele cliënt.

Dit betekent dat je bewust kiest wat wel of niet van toepassing is. Het voorbeeldzorgplan combineert de Omaha-systematiek met inhoudelijke landelijke richtlijnen en expertise uit het veld. Naast gebied-soort actie-actievlak staan in de specificatie puntsgewijs de relevante onderdelen van deze landelijke richtlijnen. Zo gebruik je als zorgmedewerker niet alleen de Omaha-systematiek, maar neem je ook op een eenvoudige en snelle manier kennis van de actuele standaarden en toets je je individuele zorgplan met het voorbeeldzorgplan en de actuele kennis.

Werkwijze

Het voorbeeldzorgplan omvat alle mogelijke aandachtsgebieden met alle mogelijke interventies. Dit zijn er dus veel. Het is uitdrukkelijk niet de bedoeling dat alle aandachtsvelden en interventies worden overgenomen in een individueel zorgplan. Per onderdeel kijkt de zorgmedewerker wat wel en niet past bij de eigen cliënt in zijn context. Ook kan de zorgmedewerker de specificaties aanpassen voor het op maat maken van het plan. Omaha zorgt voor eenheid van taal en het gebruik van voorbeeldzorgplannen stimuleert dit nog verder. Maar geen cliënt is hetzelfde, dus het blijft zaak dat verpleegkundigen en verzorgenden goed kijken naar de cliënt en blijven nadenken over de zorg. Het voorbeeldzorgplan kan daarbij dienen als ondersteuning, niet om te sturen.

Er zijn voorbeeldzorgplannen beschikbaar van ruim 20 veelvoorkomende onderwerpen in de VVT. We hebben ze gemaakt met (wijk)verpleegkundigen van Allertzorg, Amstelring, Buurtzorg, Marente, Surplus, Thebe, Zorgaccent en Zorgbalans. De voorbeeldzorgplannen zijn alleen beschikbaar voor leden van de stichting Omaha System Support en te downloaden via het ledendeel op **www.omahasystem.nl**.

Voorbeeldzorgplan COPD

Gebied	Soort actie	Actievlak	Specificatie
Omgevingsdomein			
<i>Inkomen/financiën</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Financiën	Aandacht voor inkomen en werk (arbeidsomstandigheden, verzuim, arbeidsongeschiktheid): <ul style="list-style-type: none"> • Verwijzen naar bedrijfsarts
<i>Inkomen/financiën</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Werk	Aandacht voor werk (arbeidsomstandigheden, verzuim, arbeidsongeschiktheid): <ul style="list-style-type: none"> • Problemen bij re-integratie: vermoeidheid • (Stimuleren) contact bedrijfsarts en werkgever
<i>Inkomen/financiën</i>	CM Case-managen	Zorg door psycholoog/maatschappelijk werk	Verwijzen naar maatschappelijk werk voor schuldhulpverlening
<i>Omgevingshygiëne</i>	MB Monitoren / Bewaken	Omgeving	Signaleren van onveilige situaties: <ul style="list-style-type: none"> • Vervuiling/onhygiënische situaties • Vochtige omgeving • Huisdieren
Gebied	Soort actie	Actievlak	Specificatie
Psychosociaal domein			
<i>Communicatie met maatschappelijke voorzieningen</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Andere voorzieningen in de buurt/gemeenschap	Voorlichting over: <ul style="list-style-type: none"> • Sociale kaart, lotgenotengroepen, welzijn/activiteiten in de buurt • Ondersteuning bieden bij vinden dagstructuur en bezigheden • Ondersteuning bij aanvraag indicatie Wmo/Wlz
<i>Geestelijke gezondheid</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Copingsvaardigheden	Begeleiding bij: <ul style="list-style-type: none"> • Acceptatie en verwerking • Gevolgen van COPD
<i>Geestelijke gezondheid</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Geestelijke zorg	Begeleiden bij ziekteproces: <ul style="list-style-type: none"> • Psychosociale problemen • Angst voor benauwdheid Ondersteuning zelfmanagement

<i>Geestelijke gezondheid</i>	MB Monitoren / Bewaken	Signalen/symptomen- mentaal/emotioneel	<p>Monitoren symptomen stemming en depressie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aanhoudende sombere stemming • Verlies van interesse of plezier • Slaapproblemen (veel of juist weinig) • Rusteloos zijn of juist te rustig • Gedachten aan de dood of zelfdoding • Verandering van eetlust of gewicht • Verlies van energie • Gevoelens van waardeloosheid <p>Bewaken zelfmanagement</p>
<i>Interpersoonlijke relaties</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Communicatie	<p>Advies over:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cliënt is vaak kortaf door kortademigheid • Moeite met spreken door kortademigheid
<i>Mantelzorg/zorg voor kind of huisgenoot</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Anatomie/fysiologie	<p>Informatie, advies en instructie mantelzorger:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ziektebeeld (COPD, hyperreactiviteit, exacerbatie (verergering)) • Symptomen: kortademigheid, benauwdheid, hoesten • Toediening medicatie • Tijdig arts waarschuwen • Gezonde leefstijl (aandacht voor (passief) roken, (onder)gewicht, bewegen, voeding, vermijden blootstelling fijnstof)
<i>Mantelzorg/zorg voor kind of huisgenoot</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Copingsvaardigheden	<p>Begeleiding bij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Acceptatie en verwerking • Gevolgen van COPD, ook voor naasten
<i>Mantelzorg/zorg voor kind of huisgenoot</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Geestelijke zorg	<p>Begeleiden bij ziekteproces:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Psychosociale problemen • Angst voor benauwdheid
<i>Mantelzorg/zorg voor kind of huisgenoot</i>	MB Monitoren / Bewaken	Signalen/symptomen- mentaal/emotioneel	Signaleren overbelasting
<i>Mantelzorg/zorg voor kind of huisgenoot</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Steunsysteem	<p>Begeleiden mantelzorger bij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Netwerk in kaart brengen • Mogelijkheden van het netwerk bekijken

Mantelzorg/zorg voor kind of huisgenoot	CM Case-managen	Supportgroep	Inschakelen van vrijwilligers, dagopvang of psychosociale ondersteuning voor mantelzorger (bijvoorbeeld via MEZZO)
Rolverandering	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Copingsvaardigheden	Begeleiden van cliënt en naasten bij rolverandering
Seksualiteit	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Copingsvaardigheden	Begeleiden bij: <ul style="list-style-type: none"> • Seksuele problemen
Sociaal contact	MB Monitoren / Bewaken	Signalen/symptomen-mentaal/emotioneel	Monitoren signalen van sociaal isolement
Sociaal contact	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Supportgroep	Lotgenotencontact (groepen of internet)
Gebied	Soort actie	Actievlak	Specificatie
Fysiologisch domein			
Ademhaling	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Anatomie/fysiologie	Advies, informatie en begeleiding bij: <ul style="list-style-type: none"> • Ziektebeeld (COPD, hyperreactiviteit, exacerbatie) • Symptomen: kortademigheid (dyspnoe), benauwdheid, hoesten • Gezonde leefstijl (aandacht voor (passief) roken, (onder)gewicht, bewegen, voeding, vermijden blootstelling fijnstof) • Ophoesten van slijm • Tijdig arts waarschuwen • Mogelijke risico's en complicaties (acuut en op lange termijn) • Co-morbiditeit, met name hartfalen • Ondersteuning zelfmanagement
Ademhaling	CM Case-managen	Continuïteit van zorg	Samenwerking met/verwijzing naar andere disciplines: onder andere arts, longverpleegkundige, POH, diëtist, psycholoog, apotheker, fysiotherapeut.

Ademhaling	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Gedragsverandering	Leren aanpassen van het tempo bij het doen van allerlei activiteiten. Stimuleren stoppen met roken: <ul style="list-style-type: none"> • Motiveren cliënt • Informatie over cursussen • Verwijzing naar Stop-roken-programma's • Verwijzing naar arts voor nicotinevervangende middelen • Stimuleren naar longrevalidatie te gaan • Stimuleren controle door arts
Ademhaling	CM Case-managen	Hulpmiddelen	Regelen hulpmiddelen: <ul style="list-style-type: none"> • Voor zuurstoftoediening • Voor bijvoorbeeld vervoer (in overleg met ergotherapie)
Ademhaling	MB Monitoren / Bewaken	Infectiepreventie	Monitoren: <ul style="list-style-type: none"> • Influenzavaccinatie
Ademhaling	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Luchtwegzorg	Advies over: <ul style="list-style-type: none"> • Hoesten met sputum • Prikkelhoest • Dyspnoe (kortademigheid) • Exacerbaties (verergering) • Goede inhalatietechniek bij gebruik medicatie • Stimuleren longrevalidatie • Bij zuurstofgebruik: instrueren juiste ademhaling
Ademhaling	B Behandelen en procedures toepassen	Monsterverzameling	In overleg met behandelaar sputumkweek afnemen
Ademhaling	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Ontspannings- /ademhalingstechnieken	Ademhalings- en ontspanningsoefeningen kunnen bijdragen aan afname dyspnoe (kortademigheid)
Ademhaling	MB Monitoren / Bewaken	Signalen/symptomen-fysiek	Monitoren: <ul style="list-style-type: none"> • Kortademigheid/benauwdheid/piepende ademhaling • Exacerbaties • Toename hoesten • Veranderingen in slijm (productie en samenstelling) • Energieverlies

			<ul style="list-style-type: none"> Tijdig verwijzen naar arts, POH of longverpleegkundige Saturatie en polsslag bepalen indien geïndiceerd
<i>Ademhaling</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Veiligheid	Advies en instructie bij zuurstofgebruik: <ul style="list-style-type: none"> Niet roken Brandgevaar Opslag
<i>Besmettelijke/infectieuze conditie</i>	MB Monitoren / Bewaken	Signalen/symptomen-fysiek	Signaleren van: <ul style="list-style-type: none"> Koorts Algehele malaise Verandering kleur van de huid Verandering kleur sputum
<i>Cognitie</i>	MB Monitoren / Bewaken	Signalen/symptomen-mentaal/emotioneel	Signaleren: <ul style="list-style-type: none"> Verwardheid vanwege zuurstofgebrek
<i>Darmfunctie</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Darmzorg	Advies, instructie en begeleiding bij: <ul style="list-style-type: none"> Verminderde darmfunctie vanwege weinig bewegen Aangepaste voeding Evt. laxantia in overleg met behandelaar
Gebied	Soort actie	Actievlak	Specificatie
Gezondheids-gerelateerd gedragsdomein			
<i>Fysieke activiteit</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Oefening en beweging	Advies en voorlichting over: <ul style="list-style-type: none"> Belang van bewegen en oefeningen. De mate van fysieke activiteit heeft grote invloed op verloop van de ziekte. Inspanningstraining (3-5x per week onder supervisie) Ademhalings- en ontspanningsoefeningen
<i>Medicatie</i>	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Discipline	Stimuleren: <ul style="list-style-type: none"> Therapietrouw

Medicatie	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Hulpmiddelen	Instructie: <ul style="list-style-type: none"> Inhalatietechniek Schoonmaken inhalator Ondersteuning zelfmanagement
Medicatie	CM Case-managen	Medicatie coördinatie/bestelling	Medicatiebeheer overnemen
Medicatie	MB Monitoren / Bewaken	Medicatie coördinatie/bestelling	Nagaan of cliënt of mantelzorger in staat is zelf voor medicatie te zorgen
Medicatie	MB Monitoren / Bewaken	Medicatie werking en bijwerkingen	Bewaken: <ul style="list-style-type: none"> Werkings medicatie Is cliënt of mantelzorger in staat medicatie op de juiste wijze toe te dienen? Signaleren: <ul style="list-style-type: none"> Bijwerkingen
Medicatie	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Medicatie-toediening	Instructie over: <ul style="list-style-type: none"> Goede inhalatietechniek Belang therapietrouw Bijhouden houdbaarheid dosisaerosol (zie bijsluiter)
Medicatie	B Behandelen en procedures toepassen	Medicatie-toediening	Toedienen van medicatie (onder andere oraal, via inhalator, via vernevelaar) volgens voorschrift, medicatie-toedienlijst en protocol. Wees alert op goede (preventieve) mondverzorging.
Medicatie	MB Monitoren / Bewaken	Medicatie-toediening	Houd bij hoe lang een dosisaerosol meegaat (zie bijsluiter)
Persoonlijke zorg	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Persoonlijke hygiëne	Advies over: <ul style="list-style-type: none"> Rust en inspanning Energie sparen
Persoonlijke zorg	B Behandelen en procedures toepassen	Persoonlijke hygiëne	Hulp bij: <ul style="list-style-type: none"> ADL
Voeding	MB	Signalen/symptomen-fysiek	Monitoren: <ul style="list-style-type: none"> Voedingstoestand, eventueel met meetinstrument

	Monitoren / Bewaken		<ul style="list-style-type: none"> • Gewicht
Voeding	AIB Adviseren / Instrueren / Begeleiden	Voeding, beleid/balans	Advies en voorlichting over: <ul style="list-style-type: none"> • Gezonde voeding • Ondergewicht: BMI 21 of minder, ongewenst gewichtsverlies of lage vetvrije massa: verwijs naar diëtist voor dieetinterventie gecombineerd met een inspanningsinterventie Ondersteuning zelfmanagement
Voeding	CM Case-managen	Voeding, beleid/balans	Samenwerking met/verwijzen naar diëtist
Voeding	CM Case-managen	Zorg door voedingsdeskundige/diëtist	Inschakelen diëtist voor gezonde voeding of bij dreiging ondervoeding (BMI 21 of minder, ongewenst gewichtsverlies of lage vetvrije massa)

Richtlijnen:

[Richtlijn Diagnostiek en behandeling van COPD, Long Alliantie Nederland, 2010](#)

[NHG-standaard COPD, 2015](#)

[Zorgstandaard COPD, Long Alliantie Nederland, 2016](#)

[Module Stoppen met roken Trimbos Instituut](#)

[Sociale kaart gespecialiseerde begeleiding Stoppen met roken in eigen buurt](#)